

COSINZEANA

REVISTĂ LITERARĂ ILUSTRATĂ

Anul II. — Nr. 6.

11 Februarie n. 1912.

Redactor: SEB. BORNEMISA

ION LUCA CARAGIALE

de ALECSANDRU CIURA

Cel mai mare scriitor român în viață, *Ion Luca Caragiale*, împlinește zilele aceste 60 ani și „Societatea Scriitorilor Români” face mari pregătiri pentru sărbătorirea acestui talent puternic, care a ridicat pe umerii săi de uriaș soarta literaturii românești alături de Eminescu, Coșbuc și Vlahuță.

Îl cunoaștem până acum numai din opere. Îmi amintesc sara aceea neuitată, când mi-a căzut pentru întâia oară în mână o broșură mică, intitulată „Trei nuvele”. Cum eră vacanța Crăciunului, ne îngrămădiserăm câțiva băeți în jurul sobei și unul începui să cetească cu glas înalt: „Păcat”...

Glasul vrăjit al povestitorului măestru ne-a răpit cu sine dela cele dintâi rânduri, purtându-ne în lumea plămuirii, făcându-ne să întrezărim adâncuri din tainele sufletului, adâncuri de beznă, ca fundul înfiorător al prăpastiei...

Am rămas zguduiți până în adâncul sufletului și în sara aceea n-am mai spus povești în dormitor, ci depănam în gând povestea bietului popă dela sate, care a ispășit atât de cu vârf rătăcirea unei dragosti din tinerețe. Și astăzi, când am recetit de atâteaori acest capodoperă, simțesc cum un fior îmi străbate prin suflet, când îl văd pe părintele, privind uluit la portretul iubitei din tinerețe. Ea îi zimbește senină și iertătoare din cadru, cu acel zimbet de supremă liniște al celor ce nu mai sunt, în vreme ce popa își duce mâna la inimă, ca să-i calmeze palpitațiile nebune, spunând portretului cu glas

năbușit: „De ai ști tu, ce e acum pe sufletul meu...”

Am cetit apoi piesele teatrale; am râs cu lacrimi de teoriile politice ale conului Leonida și ale altor semenii de ai lui, de nepotrivirea dintre instituțiile civilizației apusene și cultura înapoiată a burghezilor mahalagii, de declamările lui Rică Venturiano, de dragostea coanii Veta, celei rușinoase...

Și ne-am zguduit în tot sufletul nostru, ascultând tânguiri fără șir ale lui Ion din Năpasta.

În schițele mai nouă, măestrul prinde tipuri hazlii, din goana clipelor ce zboară. Sunt imagini proiectate pe pânză, cinematografiate sub reflexul fugar al unei lanterne extraordinar de puternice. Figurile vin și trec, cu repeziciune uimitoare, dar sunt așa de vii și de naturale, încât râsul lor ne urmărește, gesturile și mai ales ingenioasele teorii, cari îți le înșiruie în câteva vorbe, până să suflă o halbă de bere.

În dosul acestor figuri, simțezi zimbetul măestrului, zimbetul acela satiric, care are o nuanță de milă pronunțată, chiar când întovărășește adevărurile cele mai crude.

E zimbetul omului de geniu, care privește lumea și viața din o perspectivă mai înaltă, remarcând toate greșele semenilor săi și iertându-le în aceeași vreme cu inima lui largă.

Natura e așa de zgârcită în împărțirea acestui dar al satirei, încât i-am putea nu-

mără aproape pe degete, dela Aristofan și Juvenal până în zilele noastre.

În literatura noastră Caragiale e singurul, căruia Dumnezeu ia dat talentul rar, de-a râde printre lacrimi, de-a zbiciul și de-a sană greșelele cu zimbetul său, care înfrățește inteligența cea mai severă cu bunătatea inimii.

Figurile lui te urmăresc și nu poți să le mai uiți după ce ți-au intrat odată în inimă.

Cetiți de pildă „Între două povește” și sunt convins, că n-o să vă puteți scăpa de urmărirea ei fascinatoare. Principiul binelui și al răului, care e sădit în fiecare din noi, ese la iveală tot mai mult după ce ai cetit această schiță minunată. Auzi deslușit amăgirile celor două femei, chemându-te una în dreapta, cealaltă în stânga; una la bine, cealaltă la rău; și înțelegi pentru ce ești totdeauna zăpăcit și foarte arare numai te poți determina încătrău anume să o iai. Iar după ce ai făcut pasul, o auzi pe una spunându-ți „Bine ai făcut”, iar pe cealaltă spunându-ți cu muștrare: „Mare prost ai fost”.

* * *

Toate aceste opere nemuritoare, apar într-o lumină neasămănat mai orbitoare, când l-ai auzit pe Nenea Iancu vorbind. Când se uită pentru întâia oară la tine, se pare că te străpunge cu privirea, și clipești încurcat din gene, neputând suporta tășul ei.

Nenea Iancu înțelege însă încurcătura ta, te ia cu binișorul și numai ce te pomenești, că te-a răpit cu vorba lui măiastră încătrău a vrut. Îl ascuți fascinat vorbindu-ți cu o vervă incomparabilă, cu neîntrerupte scăpărări de geniu, despre Dzeu, despre poezii lui favoriți, despre teorii de artă și muzică, într-un amalgam cu adevărat caleidoscopic. Un prețin de al lui din București, auzindu-l cu prilejul serbărilor din vară, vorbind într-un cerc de pretini, a observat cu oarecare mâhnire: „Vezi așa își împrăștie Caragiale, în discuții, comoara sufletului său. Ce păcat, că nu-i stenografează cineva scăpărările acestea de geniu, căci ar putea să umplă cu ele volume întregi de netăgăduită valoare”.

*

Când lumea românească sărbătorește pe cel mai mare scriitor al său în viață, îndrăsnim și noi epigonii, a ne asocia acestei sărbători a neamului, dorindu-i măestrului Nenea Iancu zile lungi și îndelungate, pentru gloria literaturii românești.

O O O

IARNĂ

P. DULFU

Iarnă, — mult o să mă fie
Rob în casă-a ta urgie?
Pleacă, mută-ți dela noi
Tronul făurit din sloi.

Vino, vino, dulce vară,
Să mai ies la câmp atară;
Să urc plaiuri, gâfăind,
Văi, poene să colind.

Să mă uif cum vin la ape
Oi din munte să s'adape;
Dintre ulmi să deslușesc
Vers de fluer ciobănesc.

Freamăt de pădure verde
Blând auzul să-mi desmerde,
Ostenit apoi să cad
Jos la umbra unui brad.

Pat să-mi fie dâlma 'n floare,
Ceru-albastru 'nvelitoare;
Să m'adoarmă 'n mulcom cânt
Brazii clătinași de vânt;

Și'n dulci visuri să m'afunde
Șopotul de limpezi unde,
Doinele păstorilor
Și mireasma florilor.

O O O

SUB STEFAN VODĂ

Novelă istorică

MIHAIL GAȘPAR

— urmare —

A doua zi după nuntă, în zorii zilei, pe când Suceava cu cetatea ei ruginită de ploii și vânturi, cu căsuțele mici cu coperișele țuguiate dormea încă în tihnă somnul dulce al dimineții, Măria sa Vodă părăsi scaunul său de domnie cu ostașii adunați.

Sireacă lume, ce mai vremi erau și acelea. Să te ridici tu om tiner, de lângă mireasa căreia nici nu ai apucat să-i săruți buzele, să-i șoptești cuvintele de dragoste ale nopții de vrajă, spre care steteau îndreptate de luni de zile toate gândurile tale de mire, și să urci armăsarul de bătălie, să schimbi patul de nuntă cu amarnicul sălaș al taberei.

Pe acele vremi însă cine-și bătea mîntea cu d-al de aste. Dovadă că mosafirii lui Radu, nuntașii de ieri, au plecat deadreptul din nuntă la oaste.

Mai mult. Cel din urmă păhar îl goliră la poartă, „la botul calului”. Și zău nici prea treji nu au fost boerii. Numai bieții argați ar fi putut spune ce de sforțeri au trebuit cheltuite până ce cinstiții boeri ajunseră în șea.

Odată cu picioarele în scări însă, erau mai bine decât în oricare scaun.

Ostașii nu putură să nu zimbească la văzul cetei vesele, care a plecat dela un ospăț drept la altul. Adevărat că acest al doilea a fost aranjat de Măria Sa Moartea. În întreaga oaste care însoția în zorii acestei zile pe Vodă la războiu, n-a fost om mai abătut decât Radu Oancea și Aron al Stancului.

Pe unul îl rodiă despărțenia de mireasă, și-l neliniștează gândul luptei de mâne. Ce se va întâmpla cu Măria, dacă dânsul va muri în luptă? Și când gânduri de aceste îi năpădeau creerul, bietul Radu mai că nu-și smulgea părul de durere.

În altă parte, acolo unde erau toporașii din Vrancea, călăria tăcut, întunecat ca un cer înourat de vară, clocotind ca un căzan, Aron al Stancului. Prin creerul lui se strecurau fel de fel de icoane, care de care mai bizare, și în mijlocul fiește căreia stătea necredinciasa față a lui Stroe Lupu, Maria.

Căci feciorul Stancului era de credință că numai Maria a purtat vina de nu a fost dânsul mirele fericit de eri. Credeă, cu toate că un glas tainic îi spunea o altă taină la urechea sufletului.

De unde se mai audă însă dânsul glasul acesta când peste sufletul lui băntuiau furtuni în cât desnădăjduirea își răcniă durerea în glas de tunet. Din ce cloceă însă, vedeă întruchipându-se tot mai deslușit în lăuntru lui, dorul de răzbunare.

Pe cine să-și răzbune?

Ce-i păsă lui? Mai știe dânsul?

Starea sufletească îi era acum așa, încât pornia și în potriva acelor, în cuprinsul căroră călăria acum. Așa e omul. Și-apoi Aron — să nu se uite — a crescut în răsărit. Odată cu aerul cald al imenselor stepe, al codrilor lipsiți de verdeață, a nisipiștilor fără margini, dânsul a inspirat și căldura, focul patimilor.

Cei păsă lui acum de lume?

Lumea lui era concentrată în frumoasa față a lui Stroe Lupu. Această lume e a altuia acum.

*

În trei zile Vodă sosi la Orhei. Acolo îl întâmpinară boerii din Țara de jos, cei dealungul Prutului, parcălabii de pe margini cu oștile lor adunate.

Două săptămâni petrecu Vodă în tabără la Orhei. În una din zile, iscoadele cari intraseră ca niște ghimpi, adânc în stepa imensă, aduseră vestea în goana calului, că stoluri uriașe de corbi croncănitori se trag spre pământul Moldovei.

Domnul știă ce va să zică vestea aceasta.

Când corbii stepelor tătărești se avântă în văzduh, atunci presimt ospăț bogat și pe urma lor de sigur că au plecat și vajnicii copii ai câmpiei, mai hrăpărești, decât corbii, că seceră acolo, unde nu au sămănat.

Alte iscoade veniau cias de cias aducând vești tot mai proaspete. Cuvintele lui Aron al Stancului, că

Ion Cuza Vodă

Marți, în 24 Ianuarie v. s-au împlinit 54 de ani, de când s-a săvârșit unul dintre cele mai mărețe fapte din istoria neamului nostru: unirea principatelor Moldova și Muntenia într-un singur sfat: *România liberă de azi*. Dăm aci chipul marelui domnitor *Ion Cuza Vodă*, care a fost sufletul acestei uniri.

întreaga tătărimă, dela Volga până la Dobrogea, a fost chemată la arme, s-au adevărit.

Iscoadele știau spune lucruri de necrezut despreurgia care se apropiă. În vederea acestui pericol, Vodă luă toate măsurile de lipsă.

O ciată de călăreți din Hotin, care s-a pogorât adânc în Bugeac și printr-o împrejurare norocoasă a putut vedeă întreaga tabără a Tătarilor, vestiră că dânsa se mișcă spre Moldova.

După primirea acestei vești, Vodă numai esită. Dete poruncă ca toată călărimea moldovenească să treacă apa Nistrului și să se afunde în stepă, căutând reslefită, în cete mărunte, să neliniștească pe Tătarii cari vor cercă să umble după pradă.

Căci Tătarii nu erau obicnuiți a se aprovizionă de acasă când plecau la război. Dânșii prădau în cursul marșului în toate părțile. Domnul Moldovei le cunoștea năravul și de aceea dete ordin de neliniștire a flaurilor tătărești.

Grosul oastei, țărani și puținii lefegii vor plecă înspre Nistru la vale, pentru a împiedecă la vreun vad oarecare, trecerea ordiilor păgâne.

Călărimea avea însă datorință să nu se prea depărteze de râu și să țină legătură cu grosul armatei. Feciorul Stancului trecu râul pe pământul dușman.

Radu ca copil de casă a rămas cu domnul. Astfel soartea îi împiedecă de a ajunge în atingere unul cu altul și puteau neturburați să-și țese înainte pânza visurilor lor, unul presărându-o cu fulgerătoare pietrii de diamant, altul nodând peste pânza albă florile negre ale urei.

* * *

Ordiile tătarești veniau după obiceiul lor în cârduri, după seminții, ca un nor de lăcuste, spre Moldova. Mainac, hanul cel mare al Tătarilor dela Volga, nevrând să știe de îndoelile Polonilor cu Mengli-Ghirai din Crâm, își porni vijelioasele cete spre apusul luminat.

Stefan, prevăzător cum eră, trimisă solie și la Varșovia, descriind în culori vii pericolul ce se apropie de sfânta lege a lui Cristos. Polonii însă, nu dăduseră nici o atențiune solilor Moldoveni. Ce le păsă lor de „vlachii“ Moldovei. Dânșii doar, cumpăraseră pacea dela Mengli-Ghirai cu daruri scumpe și atunci puteau domni liniștiți. Să-și apere voivodul valah țara singur dacă o teme.

Stefan nu se supără luând acest răspuns. Ci se gândi la Dumnezeu și la ajutorul lui.

După o cale de vreo două zile, o solie venită dela boerul Iliș Modruz, cel mai bun căpitan de călăreți, hotărî pe Vodă să intoarne oștirea îndărăt. Hanul schimbă drumul, și apucă spre Sorocea.

Oastea plecă cu zor în susul Nistrului.

Când Tătarii ajunseră la Nistru, peste așteptare se rupseră în trei: două jerbii intrară în Polonia apucând una, spre Jitomir, cealaltă spre Trembrola. Cea de a treia, cea mai puternică, condusă de însuș Seid Achmed și Eminec fratele lui Mamac, se opri în fața Nistrului căutând un vad de trecere. Călărimea moldovenească s-a tras demult dincoace de Nistru. Olviopol, Goloșcova, Olgopol și Hoscevata, cari se țineau de hatmanul Poloniei, fură rase de pe fața pământului. Lumina câmpiilor și a pădurilor aprinse, vălvătăile satelor și orașelor luminau straniu până departe în adâncul țării Moldovei.

Stefan Vodă nu știă că armata Tătarilor s-a rupt în trei. Dânsul eră de credință că Mamac vine întrun mare semicerc spre Moldova. De după focurile cetăților și din spusele fugarilor îi veniă să creadă aceasta. Și pentru a nu ajunge în mijlocul brâului de foc, care credea dânsul, că îl amenință să-l cuprinză, în mod neînțeles, dânsul se retrase cu cea mai mare grabă la Prut.

Tătarii trecând Nistrul, s-au revărsat ca un puhoi peste ținutul dintre Nistru și Prut. Pe acea vreme pământul se ținea de Moldova, dar eră slab populat, așa că în partea de mijloc stăpâneau mai mult Tătarii, decât părçalabii moldoveni.

Jos la mare srăjuiau două cetăți moldovenești, Chilia și fostul Acârman, Cetatea Albă. Sus păziă Sorocea, Orheiul și Hotinul hotarul țării.

Oastea lui Seid-Achmed o ținea oblu spre inima Moldovei. Drumul eră arătat prin suluri de fum și miros de părjol.

Când Tătarii ajunseră prin ținutul Bălților de azi, ținut dâmpos, cu dealuri mărunte, cu strâmtori, Vodă Stefan se hotărî să-i atace. Căzând ca vulturul asupra taberei dușmane, înainte, ca aceștia să fi prădat ceva, i-a sfărmat și a început să-i grămădească spre Nistru. Tătarii venindu-și în fire se opintiră să fină pept Domnului la satul Lipia, în ținutul Sorocei. Incercarea a fost zădarnică. Moldovenii îi răzbiră și aci și jergia o apucă cu frânele slobozite spre Nistru în căutarea unui vad. Dar aci Nistrul nu curge pe șes ci printre dâmpuri, și țărmii sunt înalți, priporoși, nepotriviți a trece cu calul.

Strânși în aceste locuri, năvălitorilor nu le rămăsese altă alegere decât a muri, ori a se da pe mâna dușmanului.

Pe atunci ostașii robiți în războiu făceau parale, căci își porneau rudeniile să-i răscumpere și vrodată averi întregi s-au plătit pentru cutare sau cutare prinsonier.

Moldovenii avuseră seceriș bogat. Neluând în seamă mulțimea robilor — peste 80,000 — dar le-a căzut pradă sumedenie de arme, cai, hamuri, case, camile, biboli, boi, în fine toate averile jăfuite până acum. Domnul Ștefan a nimerit-o mai bine. În mâinile lui căzuse copiii lui Mamac Ali și Mirza, precum și unchiul lor Eminec, fratele Hanului.

Mamac și Mengli-Ghirai cari jefuiau Polonia nici nu bănuiau dezastrul dela Lipia. Doar suflet viu de Tătar n-a putut scăpa din brâul de fer al Moldovenilor.

Domnul Stefan se înturnă biruitor în țară. O vreme oștirea stătuse la hotar, când veni însă știrea că Mamac s-a întors în stepă, Domnul a trimis gloatele la vetrele lor. Știă bine că până în primăvară nu are să se teamă de nimic. Tătarii nu poartă războiu decât numai primăvara și vara.

Copiii lui Mamac fură aruncați în pivnițele cetății dela Suceava, iar Eminec trimis la Cetatea albă, unde părçalabul Dobru răspundeă cu capul pentru dânsul

Țara întregă înotă în valurile bucuriei. De prin Crâm se porniră la convoiuri spre Moldova. Niciodată atâta Tătar nu cercetase țara ca acum, când își căutau membrii prizonieri ca să-i răscumpere.

În zilele prime ale lui Decembre veniră și trimișii lui Mamac la Suceava pentru a răscumpără copiii de han.

— urmează. —

O O O

VĂNTULUI

SEB. BOARNEMISA

Vântule pustiu și rece
Du-mi departe gândurile,
Peste munți, peste vălcele,
Să-mi mai treacă dorurile.

Rătăcind prin largul firii,
De-o-ntâlnești pe căi pribeagă,
Să-i șoptești în treacăt cumva,
C-o doresc și că mi-e dragă.

Câtă jale port în suflet
Numai Domnul mă mai știe,
Și mă mir ce rost mai are
Și viața-asa pustie.

Nu mai sânt, ca-n vremi trecute
Copilaș al primăverii,
În privirea mea duioasă
Se văd urmele durerii.

Înzadar mai Țes azi vise
Și rechem trecutul iară,
Roata vremii și ursita
Calea vieții mi-o schimbară.

○ ○ ○

SPICUURI LITERARE

ÎNTRE DOUĂ POVEȚE

I. L. CARAGIALE

Cu tot vuetul balului, am auzit șoptindu-mi clar la urechea dreaptă: „Trebuie să fii prea sec de spirit, ca să te lași amețit de un drăcușor așa de tânăr!“ Eră o povața foarte cuminte, pe care desigur aș fi urmat-o, dacă aveam numai o ureche; însă de-abia își termină consilierul înțelept propoziția, și, la urechea stângă, altul îmi șopti și mai clar: „Trebuie să fii prea sec de spirit, ca să nu te lași purtat de atâta farmec...“ Nu m-am uitat împrejur, să văz cine sunt cei ce-mi șopteau. Li știam. Erău cei doi consilieri intimi ai mei, cari nu mă părăsesc nici-un pas, nici-o clipă, nici ziua, nici noaptea, nici deștept, nici în somn. Li cunosc bine pe amândoi, mai bine de cum mă cunosc ei pe mine. Eu sunt sigur de caracterul lor; ei nu se pot bizui niciodată pe al meu. De câteori i-am amăgit, urmând, cu toată povața stăruitoare a unuia, — pe care mă prefăceam că o ascult cu tot interesul, — îndemnul celuilalt. Dar e și vina lor: unul mă trage la dreapta, altul la stânga; când unul îmi zice da, altul îmi zice ba, așa că eu, sau trebuie să stau pe loc, așteptând înzădar, o împăcare a lor imposibilă, sau trebuie numai decât să urmez pe unul, și astfel să contrariiez pe celălalt. Însă, ce e regretabil pentru mine, e că totdeauna, după-ce am urmat pe unul de parte pe o cărare, când mă uit napoi, mă căesc că n-am urmat povața celuilalt.

Acum, stam singur după perdelele unei ferestre, pitit într-adins în întunec, pentru a scăpa un moment de persecuția unui drăcușor de cincisprezece ani și a-mi culege mințile. Înțelege bine cititorul că, nu în ironie, numesc pe dșoara Nina „un drăcușor“:

la grandiosul bal, ea venise costumată așa, ca s-adeverească zicătoarea că puiul, și de drac, e frumos... În costumul de mătăsă neagră, cu clinuri și bentițe stacojii; cu manteluță de catifea, care-i împlineă talia micuță sau neformată bine, mititelul Mephisto aveă niște mișcări de o mlădiere diabolică: asta îmi amintea vorba că un drăcușor se poate strecură prin cea mai îngustă crepătură. Ceea-ce mai ales se potriveă de minune cu atributele personajului, erău cei doi ochi negri, cari aruncau de sub tichia de catifea niște priviri câteodată insuportabile. În totul eră, simțeam bine, o arătare primejdioasă, un prilej de pierzare, de care trebuia să fug făcându-mi cruce.

Din ascunzătoarea mea de după perdele, unde mă refugiasem scăpându-i pe înșelate, o urmăream cu privirile cum alunecă de colo până colo, ca argintul viu, prin mulțimea pestriță, cu un neastâmpăr febril, dupăce, dela chategoric până la brusc, refuzase orice invitație la danț. O clipă, o perdu-i din ochi; și clipa aceea, în care se stinse, între atâtea colori strigătoare, delicioasa siluetă neagră, mi-a fost, trebuie să mărturisesc, foarte penibilă. Atunci, la urechea stângă auzii, călduros: „Pe tine te caută!“ iar la urechea dreaptă batjocoritor: „Ei aș!“ Această replică răutăcioasă m-a ofensat... Așa? am zis; și, dând cu amândouă mâinile perdelele într-o parte, am intrat în lumina balului.

O frumoasă Domniță din veacul XVI-lea îmi eși drept în față. Eră o veche cunoștință a mea, care-mi ceru brațul s-o conduc la bufet. Domnița eră una din cele mai mândre frumseți ale societății noastre — și văduvă. Deși favoarea ce-mi făcea eră destul de prețioasă, o favoare de care nu să bucurau decât foarte puțini intimi, am fost grozav de contrariat de întâlnirea aceasta princiară. Dar nu eră chip să scap... A trebuit să mă execut. Am pornit cu ilustra mea to-

Mirza Mohamed, ultimul șah al Persiei, un băiat de 13 ani, care pare foarte îngândurat sub greutățile conducerii unei împărății.

varăse pe laturea vastului salon, căutând calea mai liberă, și, pe când îmi spuneă că a doua-zi e hotărâtă să plece pentru câteva luni în Italia, și că i-ar face mare plăcere să fie însoțită de un om de spirit, amuzant și iubitor de artă, eu căutam, distrat, în toate colțurile, nu cumva voi mai găsi cu ochii norocul ce mi se părea pierdut pentru totdeauna...

Să fi plecat?.. Aș fi fost dezolat!..

Am eșit din salon pe ușa cea mare și am pornit să coborîm pe scara de marmură către splendidul bufet din catul de jos. Dar, când pășiam a doua treaptă, îmi apărî jos, pe spalierul de mijloc al scării de onoare, între ghirlandele de flori luminoase, domnișoara Nina, care suia în fugă din bufet. Cum ne-a văzut, s-a oprit pe loc, în timp ce eu am făcut o mișcare, pe care Domnița, cu gândul la călătoria proiectată, probabil, a trecut-o neluată în seamă. Am coborît încet-încet. Nina sta înfiptă în călcăie dinaintea noastră, așteptându-ne să sosim. Mândra domniță, trecând liniștită în fața fetiței, a mângăiat-o, zicându-i cu multă bunăvoință: „Unui așa drăcușor frumușel i-ar ședeă bine și în rai“, la care drăcușorul, aruncându-mi o privire aproape infernală, răspunse înțepat: »*Merci Madame*«... și într-o clipă zbură pe scară-n sus și dispărî pe ușa cea mare în salon.

Am intrat cu Domnița în bufet, unde eră multă lume... Când voiam să aduc la gură o cupă de șampanie, am simțit la spate un fior călduros ca și cum mi-s-ar fi apropiat repede de corp o flacără, așa că m-am întors brusc în loc... Drăcușorul! Eră în ochii ei o privire atât de hotărâtă și de impunătoare, cu un înțeles așa de categoric și de precis, încât, dacă Domnița n-ar fi avut buna inspirație a-mi cere singură s-o duc înapoi în fotoliul ei rezervat în salon, aș fi fost în stare să fac o nepoliteță rugându-o, sub orice pretext, cât de stângaci aș fi putut imagina în pripă, să mă scutească de atâta onoare.

Urmăriți la o cuminte distanță de drăcușorul meu, a cărui emanațiune o simțeam de departe devenind din ce în ce mai pătrunzătoare, am pornit înapoi spre salon. După ce am lăsat la locul ei pe Domnița, m-am întors. Rezemată de o coloană de lângă ușa cea mare, Nina mă aștepta. M-am oprit în loc și mi-am cufundat privirile din tot adâncul sufletului asupra siluetei aceleia, care luă proporții miraculoase. M-am dus cu dragă inimă, împins de o putere iresistibilă, drept la ea, fără nici o sfială de cine știe ce ochi bănuitori. Iși scoase mânușile roșii, și mâna-i mică, cu care-și apăsă partea stângă a pieptului, strălucea într-un mod uimitor pe pieptarul ei de atlas negru. Figura ei aveă un aer straniu, — un amestec de răutate inspirată și de profundă imputare. Sprâncenele-i fine erau încruntate, buzele strânse, și fruntea, atât de tînără încă, întunecată. Mi-a luat brațul fără să-mi zică o vorbă, și, fără să-i zică o vorbă, am urmat-o machinal. Brațul îi tremură așa, încât al meu, contagiât, începî să tremure asemenea. Ea mi-l strânse cu putere, și simții distinct cum, sub corsajul de mătase, svăcnă precipitat de pereții coastelor mici resortul neastămpărat al vieții.

Ocolii cu multă prudență punctele salonului, unde în grupuri, puteam întâlni cunoștințe indiscrete, trecurăm într-un salonaș turcesc, apoi într-o altă încăpere mai mică, fără să fim împiedecați de cineva, și ajunserem la o ușă ascunsă în perete. Nina ciocăni de trei ori într-un mod caracteristic; ușa se deschise; fusei împins înlăuntru; drăcușorul intră după mine și trase ușa care se închise de sine. Eram în odăița de

Port național din Orăștie

studiu a dșoarii Ana, fiica stăpânei casei și prietină intimă a dșoarii Nina, cam de aceeaș vârstă.

Balul eră departe. Nu se mai auzea cătuș de puțin sgomotul lui.

Rămăsei încrămențit în picioare, pe când drăcușorul, fierbând și bătând nervos din vârful botinei de lac, își aruncă departe mantaua de catifea și mânușile roșii. După ce mă privi apoi îndelung cu ochii perduți, se trânti pe o canapea, ascunzându-și capul în amândouă mâinile. Stam pe loc, cuprins de un vag sentiment de frică; însă încet-încet, în fața aces-tei minuni, frica începî să se schimbe într-o delicioasă senzație.

După mișcarea umerilor înțelesei că drăcușorul plângeă înfundat cu hohot. Nu mai puteam stă locului; mă repezii fără să știu ce fac, și, luând în brațe cu putere drăguțul corp, ușurel ca o pană, îl ridicai drept în sus... Plângeă cu adevărat, sbătându-se în brațele mele ca o pasăre sălbatică rănită pe care o culege brutal vânătorul.

„Nino: i-am strigat; nu-i frumos ce faci! un drăcușor nu plânge niciodată!.. Te rog!.. Nino!“

Pe sub perdeaua de lacrimi, atât de bogate și de eftine la așa vârstă, ea-mi aruncă drept în ochi o privire nespūsă; încet-încet apoi, pleoapele cu genele mari închiseră ferestrele atât de luminoase ale aceluși suflet ciudat; fața se făcu cum e varul, nasul se subții, buzele se albiră și se întredeschiseră, și fermecătorul cap al micului Mephisto se aplecă pe spate, lăsat în gol în afară de brațul meu.

Port național din România

„A leșinat! trebuie deșteptată!“ auzii la urechea stângă, care se ridicase la o stare exaltată de sensibilitate, pe când urechea dreaptă, eră, poate tocmai pentru asta, cu desăvârșire surdă. Atunci, simțind că mi se opresc bătăile inimii, îmi aplecai binișor capul și-mi apropiai buzele mele de ale ei... Erau reci ca ghiața... Iar când voiră să se deschidă spre a zice o vorbă, — ce vorbă nu știu, — simții că mă ciupește cineva la urechea surdă. Eră domnișoara Ana, care venise pe la spate fără s-o auz, râzând foarte veselă; zdrobită de oboseala danțului, ne spuse gâfâind:

„Destull!.. Nino, te caută toți în bal; trebuie să pleci!“

Am îmbrăcat amândoi repede cu manteluța lui pe bietul drăcușor, care eră cu totul aiurit; i-am șters frumuseț lacrimile, i-am aranjat frizura deranjată sub tichiuța de catifea și i-am deschis ușa secretă. Drăcușorul a stat o clipă în prag, apoi cu o volubilitate felină, s-a repezit înapoi la mine, să-mi dovedească iute că aceleași buze pot fi reci ca ghiața și ferbinți ca flacăra cea vie.

Când, după o plimbare de trei ceasuri în sanie, mă întorceam de dimineața dela șosea, unde mersem să caut somnul preă greu de găsit acasă, am auzit venindu-mi de departe, pe aripel unui vânt subțire și înghețat, fîpătul unei locomotive, mi-s-a ridicat de de-asupra ochilor vraja minunatei nopți trecute. La urechea dreaptă, care, nu știă de ce, își recăpătase sensibilitatea, mi-a sunat:

— Ar fi o nerozie să nu profiți de ocazia fericită a unei călătorii împreună cu o femeie așa de distinsă.

— Dar drăcușorul cum rămâne? mi-a șoptit la urechea stângă.

— Ei aș!, am răspuns.

Am mers în grabă acasă, mi-am făcut repede valiza și am pornit la gară. Trecând pe o stradă de-a dreptul, mi-a venit ideea să cârmesc la stânga, să fac un ocol mic, spre a trece pe dinaintea caselor unde locuia Nina. Dar m-am gândit pe dată c-aș putea perde trenul și am aplecat în jos mâna cu care vream să ating umărul birjarului. Am ajuns la gară cu cinci minute înainte de plecarea trenului. L-aș fi scăpat!.. M-am suit vesel. Tovarășa mea de călătorie eră de mult la locul ei. A fost foarte mulțumită văzându-mă hotărât în sfârșit s-o însoțesc, și mi-a dovedit aceasta îndestul pe urmă.

Am petrecut în Italia câteva luni, pe cari nu le pot uita niciodată; și asta o datoresc înțeleptului meu consilier din dreapta... Dar, precum am zis mai sus, ce e regretabil pentru mine, e că, de câte ori urmez pe unul din consilieri departe pe o cărare, când mă uit înapoi, totdeauna mă căesc că n-am urmat îndemnul celuilalt. Și de aceea, mi-aduc de-atâtea ori aminte de mititelul Mephisto, și tot de atâtea ori regret că odinioară consilierul de la stânga n-a insistat mai mult și n-a știut să profite îndestul de surditatea urechii drepte... Scăpam o încântătoare călătorie în Italia... Ei! și? De unde știi pe ce alte țarmuri și mai fericite...

Și acum când e atât de mult de-atunci, iată-i pe bunii mei consilieri că tot nu s-au împăcat; unul îmi zice: „Ai făcut foarte cumintel!“ iar celălalt: „Mare neghiob ai fost!“

0 0 0

CÂNTEC

T. MURĂȘAN

Mă plimb visând o lume nouă,
Te-aștept să vii... și nu mai vii...
Dar iată-mi-te în colț de stradă
Apari prin fulgii arginții...

Tu vii ușoară, ca o rază,
Lași urme mici pe fulgii moi,
Și treci și-odată macar dragă
N'arunci privirile 'napoi...

Se scutur visurile mele,
Plăpânde foi de frandafir...
Tu treci și nu fi-e milă, dragă,
Că-mi faci din suflet cimitir!?

0 0 0

CUGETĂRI

N. IORGA

Să știi, că nu vei primi nici o rană atunci, când mai mulți încoardă arcul, ca să plece împotriva ta o singură săgeată.

*

Peste zgomotul nostru trec mai limpezi glasurile mari ale celor ce nu mai trăiesc.

0 0 0

MISTERUL POETULUI

Roman de: ANTONIO FOGAZZARO

— 6 —

Trad. din italienește de: D. TOMESCU

VI.

Eram cuprins de frigurile nerăbdării; la patru și jumătate fusei la locul întâlnirii. Știam că Mrs. Yves avea să vie singură, pentru că soțul ei avusese cumplite dureri peste noapte și rămăsese în pat. Veni într'adevăr singură, câteva minute după cinci, care-mi părură o vecinicie. Avea o îmbrăcăminte elegantă, de culoare albastră, cu panglici negre la gât și la sân, cu colan (salbă) și cercei din monede romane de aur. Niciodată gâtul ei nu mi-a părut mai curat ca formă și ca nevinovăție, și fața ei mai gingașă, ca în clipa aceea. Ținea în mână volumul din Leopardi. Crezui de cuviință, s'o întreb numai decât despre soțul ei. Se înroși, și-mi răspunse așa de încet, încât n'o înțelesei. Doriă să știe, dacă Luisa din nuvela mea eră o ființă reală. Îi răspunsei că nu eră, dar că avea mult din trăsăturile și din colorile ființelor adevărate. Nu înțelegea acest chip de a scrie: pentru că i se părea, că în felul acesta nu putea să iese decât o creațiune fără contur, o creațiune ștearsă, și, totdeodată falsă. Se liniști însă când îi spusei, că și 'n sânul naturii e tot așa, că fiecare dintre noi se aseamănă cu atâția alții, printr'o anumită trăsătură, sau printr'o anumită culoare, și că a contopi bine aceste trăsături și aceste culori, e tocmai munca cea mai grea și cea mai gingașă a unui artist. Trebuie ca din note comune să alcătuiesti un acord, care să aibă disonanțe felurite și un sunet aparte, un sunet deosebit.

— E adevărat, zise ea. Nu mă gândisem la asta. Dar credeți d-voastră, că se poate găsi într'adevăr o Luisă? Că nu poate fi cineva în stare să iubească într'adevăr de două ori?

— Da, doamnă.

— Eu nu, nu cred. Eu am de-o sută de ori mai puțină credință, decât d-voastră, în ideal.

Glasul ei eră așa de mișcat! Simții întrânsul o amărăciune așa de adâncă, încât rămăsei amuțit, învins de mâhnire. Numai decât însă rupsei tăcerea, și înfruntai, din instinct, argumentul în care simțiam o umbră și-o primejdie. Îi spusei, că e, într'adevăr, o neîntrecută poezie în ființa aceea blândă și smerită, cu imaginație puțină, și cu simțire puternică, care iubește numai o singură dată; dar că sunt și firi nobile, așa de năvalnice în simțirea lor, încât foarte ușor se pot isbi în avântul lor nebun, pierd, ca să zic așa, simțământul iubirii și-al credinței, și zac ca moarte, ca niște vulturi buimăciți de fulger; numai decât însă se trezesc, se înalță, și se avântă din nou. Sunt firi bogate în energie de viață, puternice în voință, într'aripate cu închipuire, care ar iubi o singură dată, dacă s'ar putea întâlni: firi nepotolite și pline de putere, care iubesc întocmai cum cerul iubește pământul în furtunile de primăvară, topind toată gheața din adâncul unui alt suflet, și sorbind dintr'însul tot ceea ce e viață, tot ceea ce e verdeață și tot ceea ce e floare.

Mrs. Yves mă privi fără să răspundă. Nu sunt eu oare mortul care vorbește acum, nu pot spune adevărul fără considerații omeneste?

Sorbii o admirație îmbătătoare, din lunga ei privire. Numai din pricina acestei vanități, buna mea prietină, am putut să fiu întotdeauna un poet adevărat; înainte de-a iubi, așa cum iubesc acum, mă îndoiam

de ființa unui raiu, neștiind cum s'ar fi putut admira acolo, sau cum aş putut să fiu fericit fără ea. Mi se părură că lunga ei privire îmi zicea: e chiar așa? Ați simțit d-voastră? Doamna nu grăi niciun cuvânt, ci deschise volumul din Leopardi.

— Vroiam să vă întreb și ceva despre Leopardi, zise ea, frunzărindu-l. Iubesc atât de mult pe Leopardi. D-voastră, vă place mai mult Leopardi sau Manzoni?

— Leopardi!

— Oh, și d-voastră! Cât îmi pare de bine! Nu-i așa, că e mai mare?

— Nu, e puținel mai mic, dar îl iubesc mai mult.

— O, zise ea închizând cartea, nu înțeleg asta. Lămurii-mă.

Îi lămurii simțământul meu.

— Iertați, îmi zise apoi, fără să se pronunțe. D-voastră, care-mi vorbiati despre firi nobile, ați putea să-mi spuneți, ce credeți despre versurile astea?

— Căută în volum *Ginestra*, și mă puse să cetesc versurile.

— Cred, răspunsei, că aş îmbrățișa pe Leopardi și-aș plânge cu el, și i-aș zice: ce poet ești, dar cât ești de orb! Această fire aleasă, care se împotrivește cu atâta măreție și cu atâta putere acelei maștere mame a tuturor oamenilor, cine-a sădit-o în tine? Aceeaș mașteră mamă? Nu. Ți-ai creat-o tu singur? Nu, nu. Dar atunci trebuie să ai un tată bun, și dacă-l ai, cine e acest isvor de bunătate? Știi tu, pentru ce ți-a dat un asemenea dar? Știi tu, ce-ți cere el, și ce-ți pregatește? Întreaga-ți filozofie neagră se dăramă.

— Ce fericit trebuie să fiți d-voastră, zise Mrs. Yves, când puteți cugeta așa! Eu nu pot. Eu nu cred, că e o fericire, să fii înzestrat cu o fire aleasă. Și apoi, vezi, eu nu cred în statornicia niciunui sentiment omenesc. Mi s'a spus despre Leopardi, că și lui îi eră frică de moarte.

Îi spusei atunci, cu un fel de părere de rău, nu înțeleg, cum pot să-i placă versurile mele, când e stăpânită de asemenea idei.

— Oh, zise ea, îmi place atât de mult. Îmi place să visez, că d-voastră aveți dreptate, că într'adevăr sunt ființe și simțiri ca acelea pe care le plămuiți d-voastră. Aș vrea numai, să fiu sigură, că și d-voastră credeți în ceea ce scrieți. Și-aș mai vrea să mă încredințez, că oamenii nu sunt chiar așa de mici și de răi, cum îmi par mie, și că această vieață prețioasă ceva, și că merită osteneala s'o trăiești și mai departe, aici, sau în lumea cealaltă.

Eu atârnam de cuvântul buzelor ei, lacom să pătrund taina care-i zăcea în inimă. Mi se părură că întrevăd un trecut de iubire năprasnică și de durere ucigătoare, un prezent de gheață și de liniște, dar cu cele dintâi semne vădite, ale unei vieți noi. Când sfârși de vorbit, eu o privii mut, nu ca un îndrăgostit, ci mai degrabă ca un medic îngrijorat și bănuielnic. Se înroși ușor și-mi zise:

— Ce gândiți despre mine?

— Că sunteți bolnavă și că nu mai trebuie să cetiți pe Leopardi.

Zimbi și răspunse:

— D-voastră ați fi un medic aspru. Vedeți, că nu cetesc pe Leopardi; cetesc și cărți cu nume bun, cărți — cum sunt de pildă ale d-voastră.

Îi răspunsei, că e tot una, ori că iei otrava în vin, ori o iei în supă, ori o iei în cafea. Îi vorbii apoi despre cultul meu împătimit de altă dată pentru Leopardi,

despre melancoliile mele bolnăvicioase de atunci și despre mormântul pe care mi-l alesesem. Doamna mă ascultă cu o foarte încordată atenție; mi se pără că mă studiază, după cum și eu o studiasem puțin mai înainte. Dori să priviască stânca mea, cu ochianul, pe care i-l așezai eu.

Când să-și pue însă ochiul la lentilă, pierdă direcția cea adevărată; o căutam atunci împreună, și mâinile noastre se atinseră. Mrs. Yves nu-și retrase numai de cât pe ale ei, și un fior dulce îmi cutreieră întreaga ființă.

— Eu n'aș putea să mă sui la mormântul dvoastră, zise ea zâmbind.

Eram cât pe aci s-o întreb, dacă atunci când voi muri, îmi va aduce o floare. Eram însă prea turburat și nu putui s-o întreb. Mrs. Yves mă întrebă, dacă și acum mi-ar plăcea să fiu îngropat acolo sus; răspunsei, că în clipa aceea, eu însumi nu mai știam. Așteptam să-mi ceară lămuriri despre ceea ce-i spuseseam asupra glasului ei, dar nu-mi făcū deloc o asemenea întrebare. Mă întrebă în schimb, dacă am scris vreun vers despre stânca mormântului meu, și pără foarte mirată, când auzi că nu; îmi zise, că trebuia să scriu. Îi făgăduii numai de cât. Nici unul, nici altul n-o mărturisirăm, dar înțeleseserăm amândoi, că versurile trebuiau să fie pentru ea. Numai după câteva clipe de tăcere murmură încet:

— Mi-ar plăcea mult, să am o amintire din aceste locuri.

O neliniște neașteptată îmi încleștă inima. Întrebai pe Mrs. Yves, dacă avea de gând să plece.

— Da, îmi răspunse ea, cu un accent duios și plângător — cred că vom pleca cât de curând. Nu suntem mulțumiți cu aerul.

Șgduirea sufletească îmi ucise glasul. Niciodată nu-mi venise în minte acest gând, așa de strașnic, cum că Yves ar putea să plece; îmi părea că totul trebuia să meargă înainte, fără nici o întrerupere.

Mi se pără că băgă de seamă urmarea cuvintelor ei, și că avū de gând s-o îndulciască, întrebându-mă în sfârșit, cu glas șoptit, în ce loc anume i-auzisem

glasul ei. Această întrebare, așa de simplă, îmi pricinui într'adevăr, în clipa aceea, o nesfârșită alinare.

— În vis, răspunsei eu.

Ea se îngălbini și nu zise nimic. Deschise din nou pe Leopardi, dar nu cred că cetia. Urmă un răstimp de tăcere.

Reluai, tremurând:

— Am visat glasul dvoastră de două ori; întâia oară, acum câțiva ani, a doua oară acum câteva luni. Îmi eră așa de rău în acele vise, eram așa de nefericit, și glasul dvoastră eră viața și nădejdea mea. Mi-a fost rău, foarte rău, și asta din vina mea, și în afară de lumea viselor, și întotdeauna am avut credința neînchipuit de mare, cum că trebuie să întâlnesc și graiul cel viu, ființa cea adevărată!

Câteva doamne veniau înspre noi. Trebui să mi-apropii fața de Mrs. Yves și să mă prefac că citesc în cartea ei, pentruca să pot auzi murmurarea răspunsului ei.

— Eu nu mai am nimic pentru mine. Nici viață și nici nădejde.

Celelalte doamne se așezară în apropierea noastră. Eră peste putință să mai vorbim; poate eram și prea turburați, pentru ca să mai putem vorbi. Mâinile ei tremurau, sânul și umerii se ridicau și se lăsau.

Dar eu? Nu știu ce înfățișare voi fi având; aveam însă o furtună în inimă și-o pânză de ceață peste ochi.

Vestiră apoi pe Mrs. Yves că domnul doriă s-o vadă înainte de cină. Așteptă puțin, apoi se sculă. O însoții până la intrarea hotelului.

— Aș vrea să vă spun ceva, îmi șopti ea, înainte de-a mă lăsa, dar nu cred că voi avea curajul.

— Pentru ce?, exclamă eu îngrijorat.

Nu-mi spuse acest *pentruce*; mă salută c-o gingășie aleasă și ochii ei se opriră o clipă pe fruntea mea. Încă de câteva ori, în aceste trei zile, ea-mi privise fruntea mea. De ce? Lucrul acesta îmi plăcea și mă turbură tot deodată; eră ca și cum m'ar preferi pe mine, mie însumi. E cu putință asta? Nu știu; dar așa simțiam.

— urmează —

FLORI DE-O ZI

CUZA-SOCOR

Sutor ne supra crepidam! Vorba aceasta a bunilor nostri strămoși am putea-o tălmăci bine pe românește: las-o mai domol, unde nu te pricepi. Ca toate proverbele romane, așa și acesta, cuprinde un adevăr incontestabil, asupra căruia să mai insistăm e cu desăvîrșire de prisos. Nici n-am insistă poate, dacă nu ni s-ar fi dat prilej în urma unei ciudate întâmplări din zilele trecute. Cazul e interesant și cu toate că s-a întâmplat în România, totuși vrednicește o vorbă și din partea noastră. Firește, amintim toată istoria, fără pretenții deosebite, numai ca ceva, ce ni-a preocupat pentru câteva clipe. E vorba de cazul *Cuza-Socor*. — De Cuza or mai fi auzit oamenii și pela noi, dar de Socor mai ba! Și e și nu știu cum coraghiios să punem noi aceste

două nume lângă olaltă, dar n-avem încotro. Pentruca să putem spune, ce ni stă pe suflet, trebuie să o facem. La urma urmelor nu numai figurile ilustre sânt păstrate pentru posteritate, cari au un merit oarecare în viața unui popor, ci și acele a cărora siugură virtute a fost păcatul. Catilina, Richard III, Ieremia Golia numai figuri ilustre nu sânt, dar pentru asta numele lor îl întâlnești în fiecare manual de istorie, ca prototipurile trădătorilor, ca perso-zificarea răutății, a egoismului, duse până la estrem. Nu vrem, să zicem, că domnul Socor ar fi asemenea acestora, ci doar atât am dori să spunem, că bietul acesta avocat per-ciunat a ajuns, pe lângă toată neînsemnătatea lui locală, să fie amintit și la noi în Ardeal alături de savantul profesor dela universitatea din Iași, A. C. Cuza.

Mai acu-i anul se-ntâmplase, că numitul domn a scos un pamflet, lo-

vind în personalitatea distinsă a domnului Cuza și acuzându-l, că lucrarea sa „*Despre poporație*“, premiată de *Academia română*, în urma căreia a fost numit profesor de universitate, e un simplu *plagiat*. S-a făcut mare scandal pe treaba asta și numărăoșii dușmani ai domnului Cuza au știut alarmă țara întreagă, terfelindu-l în noroi. Erau la mijloc, bineînțeles, deosebiri politice la unii, și ura de rassă la alții, cari nu puteau ierta dlui Cuza, că ani de-arându-l cu o stăruință de fer, cu argumente sprijinite pe studii temeinice și cu exemple scoase din viață a dovedit pericolul evreiesc, ce amenință România, și a pornit ajutorat de iubitul său prietin și marele român, *Nicolae Iorga*, aceea luptă vehementă împotriva Jidanilor, care mai apoi s-a dovedit atât de salutară pentru bietul popor românesc de dincolo.

Acuza eră gravă și oameni de valoare incontestabilă au spulberat

toate minciunile și calomniile aduse de avocatul Socor împotriva lui Cuza, după ce mai înainte de toate lucrarea acestuia *Despre poporație* fusese doar cenzurată de profesori specialiști, cari au recomandat-o spre premiare, iar pe domnul Cuza, spre a fi numit profesor universitar. Convinș autorul despre mișelia și nedreptatea ce i s-a făcut, a recurs, pentru dovedirea adevărului la judecătoria românească, dând în cazul acesta — cum credem noi — o deosebită importanță acestui for, într-o chestie, în care nu eră chemat să se pronunțe, sau în care nu eră permis să se pronunțe altfel, decât acei oameni, cari bazați pe studii temeinice, pe cunoștințe vaste, au declarat cartea domnului Cuza de mare valoare și originală. Dar judecătoria românească a ținut să iasă din afacerea aceasta compromisă și ridicolă, și de aceia a adus mai zilele trecute un verdict, că dovezile domnului Socor sânt întemeiate, recte cartea profesorului Cuza e plagiată. — Se revoltă sufletul oricărui om cinstit la auzul acestuia verdict, ca și care mai rușinos nu e în analele judecătoriei românești. De aceia dacă undeva, apoi aci cu adevărat putem aplică cuvintele: *sutor ne supra crepidam!* — Verdictul acesta e cel puțin caraghios, și dacă dovedește ceva, acel ceva e incompetența acelor 12 bărbați cari l-au adus, în materie de știință. În România știrea aceasta a izbit, ca un fulger din senin și a umplut de revoltă o mulțime de suflete, și în primul rând tinerimea universitară din Iași, care a aranjat mai manifestații pe străzile orașului, așa că poliția a fost nevoită să întrevină și să aresteze 112 studenți universitari.

Noi cari sântem admiratori sinceri ai muncii naționale, ce o desfășoară domnul Cuza, îi trimitem un smerit cuvânt de îmbărbătire, ca să ducă și de-aici înainte cu aceeași iubire de neam lupta împotriva lipitorilor neamului românesc!

FILE-NGĂLBENITE

E ceva misterios și plin de duioșie în filele acestea vechi, îngălbenite, ce zac ascunse într-un

colț al sertarului mesii mele de scris. În o disordine poetică, clăie peste grămadă, stau ghemuite, și împăcate parcă cu gândul, ca să fie pururi păstrate în taină, și-n liniște. Șirurile mărunte, subțiri, privesc cu frică spre mine, decâte ori — foarte rar — deschid sertarul acesta și-ntind mâna spre ele. Mă prinde nu știu cum atunci o stimă față de aceste relicvii sfinte ale tinereții mele sburdalnice, și vrând nevrând simțesc cum mi-se strecoară-n suflet o-nduioșare ușoară. Le iau una câte una în mână, și-mi port alene privirele peste ele, în vreme ce tot mai mult simt o-nfioreare în suflet și o pânăză de lacrimi, ce vreă să mi-se așeze pe ochi. Pe dinaintea mea trec iar fețe cunoscute, vorbe spuse în surdină pe vreun răsărit de lună, și toate sentimentele acelea de cari e cuprinsc omul la optsprezece ani! Le citesc pe rând pe toate, le citesc, le recitesc, și pe față mi se strecoară ca o umbră ușoară, o negură parcă. Nu știu, e regretul după ce s-a trecut, ori mâhnirea pentruce a fost. Câteodată după ce le-am cetit îmi vine să le duc îngândurat până la cuptorul, în care pâlpăie focul, și să le țin așa, ca pe o jucărie, deasupra flăcărilor. Să văd cum prinde vre-un colț să ardă, cum flacăra fuge repede în sus, și fila îngălbinită cum cade arsă, înegrită, pe jăratecul roșu, scânteietor...

Dar nu pot, ceva mă reține, și nu mă lasă să o foc. E stima pe care o datorește sufletul celor, cari au dispărut pentru totdeauna din calea vieții noastre. De puterea acesteia mă dau învins, și cu mâna tremurătoare încep să așez filele iar în colțul sertarului, una peste alta, încet, cu tact, cu multă grijă, ca ceva delicat, foarte delicat. Și într-asta prin sufletul meu se țes atâtea vise spulberate și trec atâtea aduceri aminte. Flori de iasomie, garofițe cu miros discret de parfum, și atâtea dulci nimicuri încă, cari sunt hrana sufletului nostru în nopțile pustii, când geme vântul pela ferești și privim îngândurați de după perdea pe strada pustie și goală. — Mă gândesc acum la soartea acestor biete

file îngălbenite, mă gândesc și nu știu cum îmi pare, că văd toată viața lor de aci înainte. Stinghere, părăsite, ghemuite în colțul sertarului, vor mai zăcea poate câțeva vreme așa, dar apoi va veni o mână mică, moale, delicată, și într-o sară tristă, când odăița va fi luminată discret, le va lua, rând pe rând, una câte una, și cu-n zimbet ironic și disprețuitor va face ceea ce eu n-am cutezat să fac încă. Le va lua și se va apropia cu un suris de dușman învingător pe buze, de cuptorul în care va pâlpăi focul, și-ncet, le va lăsa să cadă una câte una în flăcările, care le va cuprinde în brațele sale ferbinți, ca sufletul acelora, cari le-au scris. Și mână delicată, moale, se va apropia apoi încet, pe nesimțite, de mine, mi se va așeza pe frunte, își va petrece degetele supțirele prin pletele mele blonde, în vreme ce va șopti domol, plin de bunătate și de lingușire: așa-i că nu te superi, dragă? S. B.

O O O

RÂNDURI MĂRUNTE

Domnul P. Dulfu, profesor în București, a intrat în rândul colaboratorilor revistei noastre. În numărul de azi publicăm poezia „Iarnă” din volumul „Cântece și povești”.

În legătură cu articolul domnului A. Ciura despre Ion Luca Caragiale, dăm la „Spicuri literare” o schiță din volumul: „Novele și povestiri”.

Rugăm pe onorații noștri abonați cari nu și-au reînnoit încă abonamentulul, să binevoiască a-l reînnoi.

CUPRINSUL:

Al. Ciura: Ion Luca Caragiale. P. Dulfu: Iarnă, poez. Mih. Gașpar: Sub Stefan Vodă, nuy. ist. S. Bornemisa: Vântului, poez. I. L. Caragiale: Între două povești, schiță. T. Murășan: Cântec, poez. A. Fogazzaro — D. Tomescu: Misterul poetului. Flozi de-azi. Rânduri mărunte. Ilustrații.

O O O

GHICITURI ILUSTRATE

Ghicitura ilustrată din numărul trecut au deslegat-o cu puțină greșală următorii: Mihail Oprean și Traian Pop, Racovița; Letiția Dima, Hunedoara; Vasile I. Vulcu, Orăștie; Victor Belu, Blaj; Aurel Coza, Oradea-Mare; Emilian Vlad, Blaj; Sabina Tibori, Ighiu; N. Secășanu, Sibiu; Achim Miloia, Caransebeș. Corect a deslegat-o numai Ana Popovici, Caransebeș, care singură duce premiul. Deslegarea e următoarea:

„Trece-un călător și cântă
„Trece pe-o cărare frântă...”

Deslegarea ghiciturii din numărul acesta să ni-se comunice până în 16 I. c. Premiile le dăm numai acelor cari sânt abonați ai revistei.

„COSINZEANA”

REVISTĂ LITERARĂ ILUSTRATĂ SĂPTĂMÂNALĂ

având colaboratori regulați pe: *Ion Agârbiceanu, Zaharie Bârsan, T. Liviu Blaga, Ion Borcia, Alecsandru Ciura, Ilarie Chendi, D. N. Ciotori, A. Cotruș, Ion Dragoslav, P. Dulfu, Victor Eftimiu, S. C. Făgețel, Mihail Gașpar, Dr. N. Hârsu, Liviu Marian, V. C. Osvadă, Ecaterina Pitiș, Aurelia Pop, Liviu Rebreanu, I. U. Soricu, Vasile Stoica, D. Tomescu, Gavril Todica*, și alții — e nu numai cea mai ieftină revistă românească de felul acesta, ci și cea mai potrivită pentru toate familiile române.

ABONAMENTUL E:

Pe 3 luni pentru Austro-Ungaria . cor.	3—
Pe 1/2 de an ” ” ” ” ”	6—
Pe un an ” ” ” ” ”	12—
Pentru străinătate pe trei luni . . .	5—
” ” pe jum. de an . . .	10—
” ” pe un an . . .	20—

Abonamentele se plătesc înainte.

Pe credit revista nu se dă nimănui.

Premiile „Cosinzenei”.

Între abonații, cari plătesc înainte pe un an abonamentul, se sortează la sfârșitul anului, în ajunul Crăciunului, opt biblioteci de câte 25 coroane una, drept cadou de Crăciun, cu cele mai noi cărți literare, pe ales.

Rugăm pe toți, cari înțeleg și apreciază niziunța noastră, să binevoiască a ne da mână de ajutor, prin câștigarea de abonați număroși, pentru ca, cu ajutorul tuturor, să putem face din „Cosinzeana” o revistă literară din cele mai desăvârșite, pentru familiile române, care să le fie totodată o bună armă de apărare împotriva influințelor literare streine, ivite prin intrarea unor reviste streine prin familii de-ale noastre, și un mijloc de a cultivă dragostea de literatură și cultură românească, până și în familiile cele mai modeste.

Administrația revistei

„COSINZEANA”
Orăștie—Szászváros.

Din

„Biblioteca scriitorilor dela noi”,

în care se vor tipări rând pe rând toți scriitorii români din Ardeal, Țara Ungurească și Bănat, morți și în viață, a apărut întâiul număr:

ALEXANDRU CIURA: AMINTIRI

Volumul are 264 pagini și cuprinde 27 nuvele, a căror subiect e luat din viața nenorociților noștri morți din Munții Apuseni și din viața autorului. Bucățile sunt scrise în o limbă neaoșă românească și cu multă putere și limpezime, că fiecare bucată te captivează, și-ți lăntuie interesul, procurându-ți o rară mulțumire sufletească.

De mult n-a apărut la noi la Români o carte așa de frumoasă și aparația ei, mai ales, că-i tipărită la noi în Ardeal, și e frumos tipărită, e adevărat eveniment pentru literatura noastră națională din Ardeal.

Se poate comanda dela „Librăria Națională” S. Bornemisa, Orăștie (Szászváros), în editura căreia a apărut. Prețul unui ecsemplar e cor. 1.60 + 20 bani pt. porto. La comande de peste 10 ecsemplare se acordă un rabat cuvenit!

BIBLIOGRAFIE

La „**Librăria Națională**“ din *Orăștie* — *Szászváros*, se pot comanda următoarele cărți:

Dr. Bianu: Dicționarul de casă,	Cor. 14—	Onciul: Istoria României	Cor. 1.—
Rotica: Poezii	2.—	Caraivan: Povești de pretutindeni	2.—
Goga: Insemnările unui trecător	3.—	St. O. Iosif: Poezii complete	2'50
Câmpeanu: Roadele milei creștinești	3.—	Andersen: Povestiri	2'50
E. Bougaud: Mama sf. Augustin	3.—	Olanescu-Ascanio: Poezii	2.—
G. du Maurier: Trilby (roman)	1'50	Olanescu-Ascanio: Ode, epode	3'50
V. Cathrein: Concepția catolică despre lume	2.—	Strin: Din sărmana mea grădină, poezii	1.—
Dr. M. E. Cristea: Iconografia,	5.—	Carmen Sylva: Vrăjitoarea	1'50
Viora din Bihor: Viorele	2.—	„ In luncă	1'50
Florantin: Anecdote	0'50	„ Pe Dunăre	1.—
Cotruș: Poezii	1.—	„ Poveștile Peleşului	1.—
V. E. Moldovan: Raze de lună (nuvele)	1.—	Nottara: De dincolo de moarte	3.—
Dr. Erdélyi: Manual pentru usul necroscopilor	1.—	Negruzzi: Păcatele tinerețelor	1.—
G. Todica: Palavre	0'50	Mircea Rosetti: Nuvele	1.—
V. Bontescu: Poezii	1.—	D. Alessiu: Cultura legumelor	2'75
M. Baiulescu: Herman și Dorothea (trad.)	0'80	D. Alessiu: Cultura arborilor roditori	2'25
V. C. Osvadă: Băncile populare din România	1.—	D. Alessiu: Creșterea păsărilor domestice	1'50
Iorga: Balada pop. rom.	0'20	Corbu: Ad Astra	2.—
Iorga: Generalități cu privire la stud. ist.	1'50	T. Mera: Din țeri streine	2.—
Iorga: In era reformelor	2.—	Bălăior și Tămâiță: 15 povești	0'50
Iorga: Oameni cari au fost	3.—	Wetzel: Vatra familiară	0'30
Iorga: Războiul din orient	1.—	Coșbuc: Sacontala, trad.	5.—
Iorga: Partea Românilor din Ardeal și Ungaria	0'30	Sofia Nădejde: Robia banului (roman)	2.—
Iorga: Sărbările de Blaj	0'30	Sofia Nădejde: Patimi (roman)	2.—
Iorga: Ceva despre Ardealul românesc	0'60	Cardinalul Wisseman: Fabiola (roman)	2'50
A. Culea: Învățământul despre natură	3'50	Björnson: Synnöve Solbakken	1'50
Codru Drăgușan: Călătoria unui Ardelean	1'50	D. Zamfirescu: Anna (roman)	2.—
A. Stahl: Bucureștii ce se duc	2'50	Gorun: Robinson în țara Românească	1.—
E. Elefterescu: Cartea neamului	2.—	C. Theodorian: La masa calicului (nuvele)	1'50
Predicile metropolitului A. Ivireanu	1.—	J. Werne: Castelul din Carpați, (roman)	1'60
Sărbătorirea lui Nicolae Iorga.	0'40	Conan Doyle: Duett (roman)	1'60
Un mănunchiu de colinde	0'30	Björnson: Mary, (roman)	1.—
Vlahuță: In vâltoare	2'50	Bougaud: Cartea durerii	1'50
Rădulescu Codin: Căntece populare	1'80	A Maior: Magdalena (dramă)	3.—
Becescu Silvan: In fața morții	1'50	I. Stanca: Școala română	1.—
John Stuart Mill: Robia femeii	1'50	Dr. A. Nicolescu: Impresii	0'24
G. Renard: Este omul liber?	1'50		
Matilda Poni: Poezii	2.—	Noutăți literare:	
Onu: Versuri pentru copii	0'50	Murnu: Album de caricaturi	Cor. 4—
Candrea: Porecele la Români	1.—	Loichița: Mișcarea literară mai nouă	0'70
Anghel Iosif: Cometa	1.—	Anghel: Oglinda fermecată	1'50
D. Girard: Filocsera viei	0'50	Leo Tolstoi: Războiul și pace I.	1'50
Urechia V.: Legende române I—II	7.—	„ „ „ II.	1'20
Negruzzi: Aprodul Purice	0'60	M. Sadoveanu: Un instigator	1'25
Odobescu: Mihnea Vodă cel rău	0'50	Collodi: Pățaniile lui Tândărică	1'50
Culegere de fabule	0'60	P. Dan: Mișcarea lit. ped. la Români în anul 1910—11	0'50
Dositheiu: Vieța sfinților	0'40	Guy de Maupassant: Inima noastră (roman),	2'50
Cazaniile lui Varlaam	0'90	Radu Rosetti: Razna	3'00
Antin Ivireanu: Didahiile	0'40	V. Stoica: Scrisori (trad.)	0'30
Negoescu: Poezii populare și balade	0'85	S. Bornemisa: Nasul, monolog, trad.	0'20
Coresi: Psaltirea	0'45	S. Bornemisa: Musca, monolog, trad.	0'20
Păremiile lui Solomon	0'40	S. Bornemisa: Întâia scrisoare de dragoste, monolog, trad.	0'20
Cartea lui Iov	0'45	E. Suci: Țiganul în căruță ed. III.	0'30
Omăgiu lui T. Maiorescu, 662 pag.	4.—	„ Sara pe uliță, ed. II.	0'20
Iirsik: Orzul și cultura sa	1.—		
Poezie, Proză, culegeri din „Convorbiri I.“	1'50	<i>Pentru porto să se trimită deosebit 10 30 bani, căci altcum cărțile nu se expediază.</i>	
Naum: Popestea vulpei	3.—	Cel mai frumos cadou e:	
Mic atlas de istoria naturală	4.—	„ <i>Almanahul scriitorilor dela noi</i> “ cor. 1'80 franco.	
		Al. Ciura: <i>Amintiri</i> , nuvele, „ 1'80 „	

Proprietar-editor: Sebastian Bornemisa.

„Tipografia Nouă“, I. Moța, Orăștie.